

UN DESTIN FEMININ ÎN BANATUL SFÂRȘITULUI DE SECOL XVI: BARBARA MOISE

Livia Magina*

Dacă destinul nu depinde de tine, de tine depinde ce faci cu ceea ce îți dă destinul.

Octavian Paler

În mod hotărât, evul mediu este masculin. Deoarece toate informațiile care ajung până la mine și mă fac să cunosc această lume provin de la bărbați, convingși de superioritatea sexului lor. Nu-i aud decât pe ei. Totuși îi ascult (...) vorbind despre dorința lor și în consecință despre femei.

Georges Duby**

Keywords: *nobility, marriage, women status, Banat.*

Cuvinte cheie: *nobilime, căsătorie, statutul femeii, Banat.*

The Destiny of a Lady from Banat at the End of the XVI Century – Barbara Moise

(Abstract)

This study aims to bring to historiographical light one of the few cases where the documents present a story in which the main character is a woman, namely Barbara Moise.

She comes from a noble family in Caransebes, the Moise family, which appears in documents from the sixteenth century. She is destined to have her three marriages end in a relatively short period of time, without children, and in each case the husband dies and the lady remains widow. Her first husband, Mihail Mâtnic, is a member of a traditional family, a rich family, but his death brings a lot of debts for Barbara. The second alliance, with Ioan Găman, the member of another big family from Caransebeș, is a deja-vu. Ioan borrows money from his wife and gives her some of his possessions. After Ioan's death, his family sought to reclaim the possessions. The third, and the last known marriage, was to Petru Krichoway, also from Caransebes. Unfortunately, the end, happy or unhappy, is unknown.

It should be noted that her case was not unique, on the contrary, it was but one among others, probably many, at that time. The annexes demonstrate the power of the man's words, and the fact that the status of women was not enviable.

Situația nobilimii bănățene, în special a familiilor din zona montană, a constituit subiect de analiză consistent în istoriografie, vorbind în special de secolele XIV–XVI. S-a dovedit a fi teren prolific datorită multiplelor aspecte care merită a fi abordate, de la problematica politică până la economia domeniială sau chiar viața privată¹.

* Muzeul Banatului Montan, Reșița, Bd. Republicii, nr. 10; liviamaquina@yahoo.com.

** Georges Duby, *Evul Mediu masculin. Despre dragoste și alte eseuri*, București (1992).

¹ Vezi în acest sens Ioan Drăgan, *Nobilimea românească din Transilvania, 1440–1514*, București (2000), Ligia Boldea, *Nobilimea românească din Banat în secolele XIV–XVI (origine, statut, studiu genealogic)*, Reșița (2002), Eadem, Noi date asupra elitelor românești bănățene: familia Lazăr de Almăj (secolele XV–XVI) în *Banatica*, 17, (2005); Eadem, Noi considerații asupra elitelor sociale românești bănățene: stăpânii de pe Valea Bistrei (secolele XV–XVI), în *AnB* (S. N.), XII–XIII, (2004–2005); Eadem, Câteva considerații privitoare la familia nobiliară de Măciș în *Sargeția*, XX,

Proprietatea reprezintă, în toate cazurile, criteriul esențial de ierarhizare, de poziționare în societate. Printre modalitățile cele mai uzuale de creștere a domeniului se numără și căsătoria, pe lângă cumpărări, moșteniri sau donații. Căsătoria se constituie, atât religios cât și social, într-unul dintre principalele momente din viață. În subsidiar, analiza căsătoriilor denotă în mod clar o tendință pragmatică în construirea alianțelor matrimoniale. La o evidență sumară a uniunilor matrimoniale se poate constata în mod facil faptul că se încheie

(1986–1987); Eadem, Evoluția familiei nobile române bănățene Racovița de Caransebeș (secolul XV–mijlocul secolului XVI) în *MedTrans*, 4, (2000) sau Dragoș-Lucian Țigău, Familia Fiat de Armeniș în secolele XVI–XVII, în *Banatica*, 14, (1996); Idem, Familia Bizere-Găman în secolele XV–XVII, în *Banatica* 15/2, (1999); Idem, Familia nobilă Peica de Caransebeș în secolele XVI–XVII, în *Banatica*, 17, (2005); Idem, Familia nobililor Vayda în secolele XVI–XVII, în *AnB* (S. N.), XVI, (2008).

aproximativ între familiile nobile de același rang sau din aceeași regiune: Găman-Fiath, Mâtnic-Găman, Fodor-Moise, Fiath-Mâtnic, etc.

Este cunoscut faptul că statutul femeii în societatea medievală și modernă a fost unul net inferior celui masculin, însă distanța dintre realitate și conturul imaginat prin intermediul legislației nu a fost cercetată. La nivel discursiv există o diferență de gen care a dus în plan practic la limitarea acțiunii sociale, juridice și economice a femeii. De aici și menționarea personajelor feminine în legătură directă cu tatăl sau soțul: fiica lui..., soția lui..., văduva lui... În același sens, pornind de la ideea că femeia nu participă la oaste, dreptul succesoral nu garanta succesiunea pe linie feminină, cu excepția acțiunii de *perfectio*, adică de „transformare” a fiicei în fiu, pentru că nicio familie nu dorea trecerea posesiunilor sale *ad extraneos*. Astfel, fetele unei familii sunt recompensate cu „sfertul de fiică” – *quarta puellarum*² – care putea fi plătit în bani sau bunuri mobile și reprezenta 25 % din valoarea estimată, după o serie de reguli fixe, a averii tatălui. Trebuie specificat faptul că acest sfert revenea tuturor fiicelor dintr-o familie (*sive unam, sive decem, vel plures filias*), fiind deci, sfertul fiicelor și nu doar a uneia. De menționat că sfertul de fiică nu putea fi reclamat de către nepoată în numele bunicii sale, ci doar de către fiică în numele mamei sale, în cazul în care aceasta n-ar fi fost despăgubită în acest sens³.

Zestrea, ca patrimoniu dat de către soție, sau mai bine spus de către familia acesteia (tată, frate, unchi) la încheierea căsătoriei, este un bun asupra căruia soțul are, împreună cu soția, doar drept de uzufruct. Zestrea nu poate fi înstrăinată de către niciunul dintre soți iar în cazul în care soțul deceda, soția își revendica întreaga zestre. De remarcat faptul că cel mai adesea rudele soțului invocau diverse motive ca posesiuni sau părți de posesiuni care ar fi putut reveni văduvei în urma unor acțiuni economice din timpul căsătoriei, să nu părăsească proprietatea familială. O serie de aspecte referitoare la înzestrarea fetelor au fost inserate și în legislație, reglementând instituția înzestrării în directă conexiune cu aceea a căsătoriei. Dota⁴ și darurile de nuntă – *res parapherna-*

*les*⁵ –, trebuiau să fie parțial în bani, parțial lucruri vandabile – *res venales* – adică oi, boi, cai, capre, vaci, viței și porci⁶, *qui se movere de loco in locum commode possunt* erau garantate prin lege, iar soția le putea revendica chiar dacă soțul își pierdea sau zălogea averea⁷.

De posibilitatea de a acționa asupra proprietății – înstrăinări, zălogiri – se bucură femeia cu statut de văduvă, însă de cele mai multe ori cu acordul familiei și pentru a acoperi diverse nevoi stringente. Statutul de văduvă nu este unul sigur nici social și nici juridico-economic, astfel că recăsătorirea este singura soluție viabilă, mai ales dacă din căsnicie nu au rezultat copii. Văduva fără copii și al cărei soț nu și-a redactat testamentul are drept asupra întregii averi a soțului, atâta timp cât nu se recăsătorește – *ad alia vota se non transtulerit*⁸, însă odată recăsătorită averea revenea celor în drept, respectiv familiei fostului soț, cu excepția dotei. Dacă la prima căsătorie soția primea întreaga dotă proporțional cu averea soțului, legea stipulează ca la a doua căsătorie să primească doar jumătate din cât ar fi trebuit, la a treia un sfert, la a patra o optime, iar la a cincea sau a șasea, scade în mod proporțional⁹. În cazul soției rămasă văduvă și cu copii trebuia să împartă bunurile soțului său cu frații acestuia, cărora le revenea prima parte, dacă erau în indiviziune, și cu copiii săi¹⁰.

Situația de văduvă, considerată ingrată de către familia soțului decedat, este reglementată și în legislația secolului al XVII-lea, ca expresie a unui precedent istoric și social. Astfel văduvele nu puteau fi deranjate din moșiile soțului lor timp de un an, iar după trecerea anului, fie că se recăsătorește, fie că nu, să i se ofere partea cuvenită¹¹.

Familia Moise apare în documente abia la începutul secolului al XVI-lea, cu particula „de Caransebeș”, nefăcând parte dintre familiile cu tradiție din secolele anterioare. Se poate astfel presupune că a fost una dintre micile familii nobile cu posesiuni în împrejurimile orașului Caransebeș, iar evenimentele din a doua jumătate a secolului al XVI-lea i-au deschis un drum ascendent. Astfel,

⁵ „*Paraphernales autem res, dicimus omnia bona mobilia, quae mulieri, aut per maritum, aut parentes vel fratres, (...) tempore solemnitate nuptiarum aut desponsationis (...) eius datur*” – *Ibidem*, tit. 93.

⁶ *Ibidem*, tit. 95.

⁷ *Ibidem*, tit. 103.

⁸ *Ibidem*, tit. 98.

⁹ *Ibidem*, tit. 96: „*mulier a primo marito integram et a secundo mediam dotem habeat*”.

¹⁰ *Ibidem*, tit. 99.

¹¹ *Constituțiile Aprobate ale Transilvaniei 1653*, ed. Liviu Marcu, Cluj-Napoca (1997), P. III, tit. 25.

² Stephanus de Werbotz, *Decretum Latino-Hungaricum juris consuetudinarii incliti regni Hungariae et Transilvaniae (Tripartitum)*, Leustchoviae, 1637, P. I, tit. 88, 89, 90.

³ *Ibidem*, tit. 97.

⁴ „*Dotem (...) quae uxori propter eius deflorationem et concubitum, de bonis mariti datur; Dotalitium est merces foeminarum legitime conjugatarum, ob debitum matrimonii, de bonis et juribus possessionariis maritorum, juxta status illorum exigentiam*” – *Tripartitum*, P. I, tit. 93

începând din 1534 când Francisc și George Moise compar în fața regelui Ioan într-o cauză împotriva lui Grigore Wayda și a lui Ioan Bertha¹², de-a lungul primei jumătăți a acestui secol cele două personaje aflate într-un grad apropiat de rudenie, dar nu reiese clar din documentele cunoscute, sunt parte în diverse cauze¹³. Fiul lui Francisc Moise, Mihai, apare documentar în anul 1560¹⁴. În aceeași generație un George Moise, al doilea cu acest nume, este menționat ca soț al Advigăi Fodor¹⁵, doamnă ce ulterior a contractat o nouă căsătorie cu Matei Prybek¹⁶.

Personajele masculine din cea de-a doua jumătate a secolului sunt implicate și în administrația comitatului Caraș, așa cum este Petru Moise, care între 1574 și 1579 apare de mai multe ori ca jude al nobililor comitatului¹⁷ sau Nicolae Moise care, în 1581 funcționa ca notar al orașului Caransebeș¹⁸ iar în 1586 este om al principelui. În 1597, un George Moise (al treilea cu acest nume) apare într-un act privitor la soția sa, Cătălina, fiica lui Ioan Șișman și a Magdalenei, soția lui Lupu Tincovan¹⁹. Un Petru Moise II este prezent ca martor la redactarea testamentului Margaretei Birta din 1602, în postura de soț al Cătălinei Ivul²⁰. Într-un document din același an sunt menționați și copiii lui Nicolae Moise, Mihai, Elena și Adviga²¹, care, orfani fiind, sunt lăsați în grija lui Nicolae Zeeki de Zekfalva. Câteva luni mai târziu, fiul Mihai este menționat ca fiind mort fără urmași²². În 1612 între nobilii din Caransebeș cărora li se adresează principele pentru rezolvarea unui caz de violare de domeniu se află și Francisc Moise II²³. Personajul feminin al familiei din secolul al XVII-lea – Ecaterina Moise, soția lui Wolfgang Kámuthi, apare în 1614²⁴ și în 1628²⁵.

¹² Pesty Frigyes, *A Szörényi bánság és Szörény vármegye története*, (Pesty, Szörényi) vol. III, Budapest (1878), 193.

¹³ *Ibidem*: 1542, martie 24, 227; 1543, sept. 1, 231; 1543, octombrie 11, 232; 1546, iulie 29, 239; 1547, 13 ianuarie, 240; 1547, 4 mai, 244; 1548, 26 ianuarie, 250.

¹⁴ *Ibidem*, 285.

¹⁵ *Ibidem*, 323.

¹⁶ *Az erdélyi káptalan jegyzőkönyvei 1222–1599*, ed. Bogdándi Zs., Gálfi E., Cluj/Kolozsvár (2006), 208, doc. nr. 801.

¹⁷ Costin Feneșan, *Documente medievale bănățene 1440–1653* (Feneșan), Timișoara (1981), 59.

¹⁸ *Az erdélyi káptalan jegyzőkönyvei*, 118, doc. nr. 296.

¹⁹ C. Feneșan, *op. cit.*, 101–102.

²⁰ *Ibidem*, 128.

²¹ *Az erdélyi fejedelmek Királyi Könyvei 1582–1602*, ed. Fejér T., Rácz E., Szász A., vol. I, Cluj/Kolozsvár (2005), 468, doc. nr. 1773.

²² *Ibidem*, 506, doc. 1959.

²³ C. Feneșan, *op. cit.*, 132.

²⁴ Magyar Országos Levéltár, F1 *Libri regii*, vol. VII, f. 294.

²⁵ *Ibidem*, vol. XIV, f. 67.

Barbara Moise face parte dintre puținele personaje feminine de spiță nobilă din Banat reținute de memoria documentelor, alături de cele două personaje Margareta Găman sau Caterina Birta, căsătorită și ea cu un membru al familiei Găman, fiind singura femeie din familia sa al cărei nume s-a păstrat în documentele secolului al XVI-lea. Așa cum reiese din actele cunoscute ea ar putea face parte din a treia generație a familiei. A fost căsătorită de trei ori: o primă căsătorie este încheiată cu Mihai Mătnic, cea de-a doua cu Ioan Găman iar a treia cu Petru Kricsovay, fără a se cunoaște dacă a avut urmași cu vreunul dintre cei trei soți.

Prima dintre căsătorii s-a încheiat odată cu decesul soțului, Mihai Mătnic, survenit probabil între septembrie 1584 și iunie 1585, când apare deja ca decedat²⁶. Timp de un an, după lege, așa cum spuneam, precum și din considerente economice, pentru a nu putea înstrăina din averea soțului, Barbara este nevoită să poarte doliu, așadar abia începând cu anul 1586 ea ar fi putut încheia o altă căsătorie.

Cel de-al doilea mariaj este încheiat cu Ioan Găman, singurul fiu al lui Francisc Găman²⁷. Documentele prezentate au fost redactate în timpul acestei căsnicii, începând cu anul 1588, fapt care ne permite să opinăm că cei doi erau probabil căsătoriți încă din 1587. Destinul face ca și această a doua căsătorie a Barbarei să se încheie în mod similar primeia, Ioan Găman murind în perioada cuprinsă între iulie 1590²⁸ și iunie 1591²⁹, însă mai degrabă în cea de-a doua jumătate a anului 1590.

Uniunea cu Petru Kricsovay, tot din Caransebeș, cel de-al treilea soț, s-a încheiat probabil spre sfârșitul anului 1591, deoarece în iulie 1592 Barbara apare ca fiind pe cale de a deveni soția acestuia³⁰. Din acest an Barbara nu se mai regăsește în documentele cunoscute, însă acest al treilea soț, Petru Kricsovay mai este menționat în câteva acte de la începutul secolului al XVII-lea, alături de membri din familia sa.

Concomitent cu „creșterea” socială a familiei sau în strânsă legătură cu aceasta, se poate contura și valoarea zestrei feminine. Relevantă pentru faptul că patrimoniul familial crește este și zestrea consistentă pe care o primește Barbara Moise, în valoare de aproximativ 1000 de florini. Pentru comparație putem lua bunurile lăsate prin testament de alte

²⁶ C. Feneșan, *op. cit.*, 70.

²⁷ D. L. Țigău, *Familia Bizere-Găman în secolele XV–XVII*, în *Banatica*, 15/2, (2000), 45.

²⁸ Vezi anexa V.

²⁹ Vezi anexa VI.

³⁰ Vezi anexa VIII: „*iterum ad tertia vota se transferendum nubendoque egregio Petro Krichyoway de eadem Krichjowa*”.

două figuri feminine, ambele purtând numele de Margareta Găman, care nu par a depăși valoarea pecuniară amintită în cazul Barbarei.

Informațiile documentare permit conturarea unei idei asupra averii cu care Barbara a plecat din casa părintească dar și asupra modului în care fiecare familie încearcă să mențină în propria administrație posesiunile. Așa cum reiese din documente³¹, valoarea zestrei aduse de Barbara Moise în casa soțului său Ioan Găman se ridică, după estimările acestuia, la peste 1000 de florini. Ioan Găman declară că soției sale, după decesul primului său soț, Mihai de Mâtnic, i-au revenit mai multe lucruri și bunuri mobile, dintre care o parte obținute în timpul căsătoriei, altă parte provenite din zestrea părintească pe care le-a adus cu sine, în valoare de 300 de florini de argint curat, în monede obișnuite, în valoare absolută însemnând 128 de florini (de aur); un cal cu harnașament în valoare de 25 de florini; alți patru cai de trăsură (*curriferos*) împreună cu trăsura, totul în valoare de 60 de florini; o căruță de fier (*unum plaustrum ferratum*) cu 12 boi de jug, în valoare de 90 de florini; nouă vaci în valoare de 20 de florini; 60 de porci valorând minimum 50 de florini; 100 de câble de cereale valorând tot atâția florini (adică 100 fl.), 150 de măsuri de mei—75 de florini, 50 de măsuri de ovăz—10 florini, 30 de bucăți de slănină—60 de florini; două ciubere (vase) cu brânză în valoare de 10 florini, precum și alte bunuri pentru casă și bijuterii și alte unelte casnice, până la valoarea de 1000 de florini, în condițiile în care în târgul Clujului la 1573 prețul unui bou este de 4–4,5 fl., a unui purcel de lapte în 1584—14 dinari, o câblă de grâu (adică 160 de litri) în 1589 făcea 1 fl. 75 de dinari, iar o câblă de ovăz 33 de dinari în același an³². La un eventual calcul, o avere frumoasă.

De remarcat faptul că nu sunt trecute posesiuni, ci doar lucruri mobile. Nu sunt evaluate lucrurile sale de femeie, care desigur că făceau parte din lada sa de zestre, sucne, șube, tunici, mantii, bijuterii, argintărie, lucruri sau stofe pentru bucătărie sau dormitor, pe care ni se pare aproape imposibil să nu le fi primit de la mama sa atunci când s-a căsătorit. Că ele nu sunt incluse în această „foaie de zestre” înseamnă că averea sa trebuie să se fi ridicat la încă cel puțin dublul sumei pe care o împrumuta acum soțului.

Dacă ar fi să distingem între *res paraphernales* și *res venales*, se observă că a fost respectată legislația și că Barbara a plecat din prima sa căsătorie cu o

avere mișcătoare deosebită, fapt care dovedește și mărimea averii familiei Mâtnic, respectiv partea lui Mihai Mâtnic. La aceasta se adaugă și cele patru sesii iobăgești locuite pe care Barbara le moștenise de la soțul său, neînserate ca făcând parte din zestrea Barbarei, și pe care le și zălogește pentru 80 de florini Advigăi Fodor, care făcuse parte la un moment dat din familia Moise, fiind căsătorită cu George Moise. Cele patru sesii i-au revenit Barbarei pentru că ea a plătit datoriile lui Mihai Mâtnic, contractate de acesta înainte de a muri, frații decedatului nefiind de acord să le plătească³³.

Nici cea de-a doua căsătorie nu a fost mai lungă sau mai de succes, fiind punctată de probleme financiare. Astfel Ioan Găman zălogește soției sale părțile sale din posesiunea Glimboca precum și din Ramna, Vărciorova, Calova, Obreja, Mal, Apadia și Bințiștocmai pentru a-și acoperi datoria pe care o avea la aceasta, deoarece a folosit banii din zestrea nevestei sale pentru a ridica o moară pe cuprinsul posesiunii Glimboca și pentru a răscumpăra părți din posesiunea Bințiș³⁴. În același registru se înscrie și documentul din 1590 prin care Ioan Găman zălogește soției sale alte patru posesiuni, două din Obreja și alte două din Bințiș, deoarece aceasta, pe cheltuiala sa, le răscumpărase de la străini. Odată cu acest gest, Barbara intră într-un conflict cu membrii familiei Găman și anume cu George Găman, unchiul dinspre tată al soțului, și cu fiii lui³⁵. Cu toate că nobila doamnă primește dispoziție princiară de introducere în posesie pentru părți din Bințiș, rudele soțului său, chiar în ziua încheierii actului de zalogire, se împotrivesc. După decesul lui Ioan Găman rudele sale protestează față de acest act în fața principelui, deoarece spun ei, părțile respective au fost parte integrantă din moștenirea strămoșească, și propun ca Barbarei să îi revină, *iuxta regni consuetudinem*, două părți din dotă în bani și o parte lucruri vandabile — *res venales* —, alături de casa și curtea nobiliară din Calova³⁶, cu clauza ca nobila doamnă să poată ataca hotărârea în instanța comitatensă, dacă nu ar fi mulțumită.

În cea de-a treia căsnicie Barbara intră deci cu ceva în plus față de zestrea cu care plecase de la Mâtnic, dar și cu un conflict în plus. Concilierea părților se poate să se fi făcut astfel, dar la fel de bine procesul se poate să fi continuat.

Povestea Barbarei Moise poate fi astăzi văzută ca o dramă, în spatele căreia se ascunde o întreagă

³¹ Vezi anexa I.

³² S. Goldenberg, *Clujul în secolul al XVI-lea*, București (1958), 357–359.

³³ Vezi anexa III.

³⁴ Vezi anexa I.

³⁵ Vezi anexele IV și VIII.

³⁶ Vezi anexa VIII.

epocă, cu nesiguranța și imprevizibilul ei, poate fi ilustrarea acesteia, însă poate fi la fel de bine definită ca fiind mâna destinului care i-a conferit nemurire prin documentele păstrate.

Cazul Barbarei Moise este doar un exemplu pentru care s-au păstrat o serie de acte, fără să fi fost un caz ieșit din comun. Sunt frecvente recăsătoririle imediat după decesul soțului, sunt tot așa de dese cazurile doamnelor rămase văduve, chiar dacă izvoarele bănățene au fost pierdute. Avera proprie, adusă din familie, și flerul de a jongla cu situațiile, juridice sau economice, constituie avantaje deosebite într-o lume masculină, cu o lege croită după chipul său.

ANEXE

I

1588, 28 iunie, Alba Iulia
MOL, P 291, Gámán család, 1 tétel, f. 29; original, hârtie, pe verso pecete de închidere în ceară albă, parțial căzută

Ioan Găman zălogește pentru 600 de florini soției sale, Barbara Moise, părțile sale de posesiune din posesiunea Glimboca, deoarece a folosit bani din zestrea acesteia pentru a ridica o moară în posesiunea Glimboca și a răscumpăra dreptul asupra părților sale din posesiunea Binținț

Nos, requisitiore literarum et literalium instrumentorum in sacristia sive conservatorio capituli ecclesiae Albensis Transilvaniae repositarum et locatorum ac aliarum quarumlibet judiciarum deliberationum legitimorumque mandatorum vaivodaliū executores, damus pro memorie per presentes quod egregius Joannes Gaman de Calowa ab una et generosa domina Barbara Moses, Michaelis quondam Mothnoki de Karansebes relicta, nunc vero consors eiusdem Joannes Gaman egregiorum, partibus ab altera, coram nobis personaliter constituti, memoratus siquidem Joannes Gaman oneribus et quibusvis gravaminibus universorum fratrum, proximorum et consanguineorum suorum, signanter vero egregiorum Georgii et Francisci Gaman, fratrorum suorum de dicta Calowa, quos videlicet infrascriptum tangit et concernit, tangereque et concernere quovismodo in futurum posset negotium, super se assumptis et levatis, oraculo vivae vocis suae propriae confessus est pariterque retulit eo modo: qualiter praefata domina Barbara Moses, consors sua, cum post decessum praedicti quondam domini et mariti sui prioris cum ad

secundam vota se applicando jure matrimonii ad ipsum transisset plurimas res et bona mobilia, quas et quae partim cum eodem priori marito suo durante coniuge ipsorum acquisivisset partim vero loco parapherni ex domo paterna secum accepisset, ad dictum Joannes Gaman detulisset, signanter vero in paratis et numeratis pecuniis usualibus florenos trecentos argentum purum et elaboratum valoris centum viginti octo florenorum, unum equum cum omnibus ornamentis florenos viginti quinque valentem, quatuor item equos curriferos cum curru, sexaginta florenos facientes, unum plaustrum ferratum cum duodecim bobus jugalibus, florenos centum minus decem, item novem vaccas, florenos viginti, sexaginta porcos ad minimum quinquaginta, centum cubulos frumenti totidem florenos constituentes centum et quinquaginta, quartalia milii septuaginta quinque florenos, quinquaginta pariter quartalia avenae, decem florenos, triginta laridum sexaginta florenos, duas timas sive vascula fernagii, decem florenos quoque facillime valentes cum caeteris facultatibus domusque clenodiis et aliis instrumentis domesticis, ad valorem mille circiter florenos sese extendentibus eadem et easdem manibus ipsius tradidisset et assignasset. Ex quo autem idem Joannes Gaman et alias tenuis fortunae conditionisquae fuisset ac insuper ex pupillari, miseraque vitae conditione vix emersisset, praememoratas res mobiles cum ad necessaria vitae suae sustentationem, tum imprimis ad aedificationem et restaurationem molendini in territorio intraquae veras metas possessionis Glomboka, necnon comitatu Zeoriniensi et districtu Karansebesiensi adiacentis, ac redemptionem bonorum juriumque possessionariorum tum in aliis possessionibus, tum vero notanter in possessione Benczencz et comitatu Huniadiensis existentium prae manibus scilicet alienis habitarum insumpsisset ac etiam de caetero insummere opus haberet. Ob hoc itaque totalem et integram portionem suam possessionariam in dicta possessione Glamboka et antelato comitatu Zeoriniensi et districtu Karansebesiensi habitam, unacum omnibus utilitatibus et pertinentiis suis, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, aquarumque decursibus, piscinis, piscaturis, molendinis et eorundemque locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quocumque nominis vocabulo vocitatis ad eandem portionem de jure et ab antiquo

spectantibus et pertinere debentibus sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus memoratae dominae Barbarae, haeredibusque et posteritatibus eisdem utriusque sexus universis in et pro summa sexcentorum florenorum currentium usualisque monetae titulo pignoris dedisset, contulisset et inscripsisset tali sub conditione per expressum declarata, quod si dictum Joannem Gaman et vivis prius excedere contingeret, extunc eadem domina Barbara dictam portionem possessionariam prae manibus suis tam diu tenere posset et valeat, donec de predicta summa sexcentorum florenorum, per eos, quorum interest aut intererit, plene et integre eidem satisfactum non fuerit.

Quod si vero dicta domina prius quam suus maritus in coelestem patriam commigraret, eadem saepfatam portionem possessionariam liberam, cui voluerit, legandi et conferendi, habeat potestatis facultatem. Ex cuius manibus nullus fratrum et consanguineorum praelibati Joannis Gaman eandem pro se excipere possit, nisi dictis sexcentis florenis simul et integri depositis eidemque persolutis pro ut Joannis Gaman dedit, contulit et inscripsit, modis et rationibus praedecaratis, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante.

Datum in vigilia festi Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo octavo.

II

1588, iunie 28, Alba-Iulia
MOL, F 2, Protocolla, vol.I, f. 269–270.

Ioan Găman zălogește pentru 400 de florini soției sale, Barbara Moise, posesiunile Ramna, Vârciorova, Calova, Obreja, Mal, Apadia și Bințiș

Fassio egregii Joannis Gaman super portionibus suis possessionariis in possessionibus Ravna, Varczorowa, Calowa, Obresia, Malfalwa, Apadgia in Zoriniensis et districtu Karansebesiensi, item Benczencz in Huniad

Nos, etc. damus pro memoria per presentes, quod egregius Joannes Gaman de Callowa ab una et generosa domina Barbara Moses, Michael Mothnoki de Karansebes relicta, nunc vero consors eiusdem Joannis Gaman, egregiorum partibus ab altera, coram nobis personaliter constituti, memoratus si quidem Joannes Gaman oneribus et quibusvis gravaminibus, universorum fratrum proximorum et consanguineorum suorum,

signanter vero egregiorum Georgii et Francisci Gaman, fratrum suorum de dicta Callowa, quos videlicet infrascriptum tangit et concernit, tangereque et concernere quovismodo in futurum posset negotium super se assumptis et levatis, oraculo vive vocis sue proprie confessus est pariterque retulit eo modo: qualiter prefata domina Barbara Moses, consors sua, post quam jure matrimonii ad ipsum transisset plurimas res et bona mobilia quas et que partim cum eodem priori mariti suo durante coniugio ipsorum acquisivisset, partim vero loco parapherni ex domo paterna, secum accepisset ad dictum Joannem Gaman, juxta valore ferme mille florenorum detulisset manibusque ipsius tradidisset et assignasset quibus quidem adintus aedificionem quoque et restauracionem molendini in territorio intraque veras metas possessionis Glomboka, necnon comitatu Zeoriniensi et districtu Karansebesiensi adiacentem absolvisset ac aliaque bona et jura sua possessionaria passim apud manus alienas in pignore habitam eliberasset, ob hoc itaque licet pro aliqua parte predictorum mille florenorum, sexcentos scilicet florenos currentem totalem et integra portionem suam possessionariam in dicta possessione Glomboka et preallegato comitatu Zeoriniensi districtuque Karansebesiensi habitam titulo pignoris eidem domine Barbare, consorti sue in aliis literis nostris superinde editis et confectis certis sub conditionibus inscripsisset tituloque pignoris obligasset nihilominus tamen ut integra summa predictorum mille florenorum ampliori remuneratione compensare meliorique modo suplere posse: totales et integras portiones possessionarias in possessionibus Rauna, Varczorowa, Callowa, Obresia, Malfalwa et Apadgia, omnino in Zeoriniensis et districtu Karansebesiensi, necnon possessione Benczencz et Huniadiensi comitatibus existentes habitas redem domine Barbare Moses in et pro summa quadringentorum florenorum hungaricalium titulo pariter pignori dedisset, inscripsisset et obligavit, tali sub conditione, ut virem eidem Joanne Gaman dictas portiones possessionarias una secum tenere, possidere pariter et praemanibus suis heredibus possit post decessum, vero eiusdem fratres sui carnales quorum videlicet interest aut intererit easdem ex manibus dicte domine Barbare tamdiu excipere, pro seque rehabere nullatenus posset, nisi prius deposita, plereque persoluta summa prescriptorum quadringentorum florenorum currentes usualisque monete, ac etiam se eidem domina et viris excederet, extunc dictas pariter portiones possessionarias cui voluerit libere et absque vallo impedimere in testamentario

dispositione sua usque ad valorem saepe dictorum quadringentorum florenorum dare, conferre legareque posset et valeat, harum nostrarum vigore et testimonio, literarum mediante.

Datum in vigilia festi Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, anno Domini millesimo quingentesimo octoagesimo octavo.

III

1588, iunie 28, Alba-Iulia

MOL, F 4, Cista Comitatum Zarand, fascicul 2, nr. 18; copie de epocă: MOL, F 2 Protocolla vol. I, f. 268–269.

Barbara Moise zălogește Hedvigei Fodor patru sesii iobăgești din posesiunea Almafa, moștenite de la fostul său soț, Mihai de Mâtnic, pentru 80 de florini

Nos, requisitiore literarum et literalium instrumentorum in sacristia sive conservatorio capituli ecclesiae Albensis Transilvaniae repositarum et locatorum ac aliarum quarumlibet judiciarum deliberationum legitimorumque mandatorum vaivodaliū executores, damus pro memorie per presentes quod generosa domina Barbara Moses, relicta Michaelis quondam Mothnoki de Karansebes, nunc vero Joannis Gaman de Callowa egregiorum consors, coram nobis personaliter constituta oraculo vivae vocis suae libere ac sponte confessa est pariterque retulit in hunc modum: quomodo ipsa pro certis arduisque necessitatibus his ipsam serio urgentibus mitandis signanter vero ex eo quod dictus Michaelis quondam Mothnoki, dominus et maritus suus prior tempore decessus sui ab hac luce, plurima debita qua ratione defensionis suorum bonorum et jurium possessionarium hinc inde contraxisset sibi exoluenda reliquisset eomodo quod videlicet se fratres ipsius ad quod successis suorum bonorum legitimum spectaret praetacta debita ex parentibus et endamentis eorundem bonorum persolvere nollent, non possent aut non curarent quovismodo. Extunc eadem Barbara Moses aliquam partem jurium possessionarum praelibati quondam mariti sui ratione praevia, cui vellet inscribere, tituloque pignoris obligare posset et valent superque huiusmodi libertate sua et quod fratres memorati Michaelis Mothnoki debitum annotatum persolvere nolle animadvertisset, etiam coram sede judiciaria comitatus Caransebesiensi publice protestata extitisset, ac ex deliberatione quoque comitum et vicecomitum caeterorumque iudicum et assessorum super huiusmodi transcriptione facienda liberam

potestatis facultatem fuisset consecuta: ob hoc itaque quatuor sessiones iobagionalles populosas in possessione Almafa et comitatu Zeoriniensi, districtuque Caransebesiensi existentes habitas, in quarum videlicet prima Peika Ruda, in secundam Mikul Dekul, in tertia Petrus Miheilovjc et Toma providi personales facerent residens, generosae domine Hedvigae Fodor, egregii quondam Matthiae Pribek de dicta Karansebes relictae, in et pro summa octoaginta florinorum current usualisque moneta plene per eadem Hedvigam depositarum et integre a se perceptarem et levatam (ut dixit) titulo inscriptionis infra tempus scilicet redemptionis eorundem dedisset, infrascriptis et obligasset talis ab conditione, ut quandocumque vel ipsa domina Barbara vel veri fratres memorati Michaelis Mothnoki easdem quattuor sessiones populosas ad se redimere et rehabere vellet, extunc dicta domina Hedviga easdem absque omni juris strepitu ulteriorique prorogationis cautela reddere, remittere et resignare teneatur eofacto, prout debet inscripset et obligavit modo praemisso coram nobis harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediantes.

Datum in vigilia festi Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo octavo.

Pe verso: Impignoratio quattuor sessionum iobagionalium populosarum in possessione Almafa, comitatumque Zeoriniensi existentium per generosam dominam Barbaram Moses, prius Michaelis Mothnoki de Karansebes ex post Joannis Gaman de Kalowa, egregiorum consortem, pro florenis 80, generosa domina Hedviga Fodor, Matthia Pribek consorti, facta.

Anno 1588.

Manu propria.

Comitatu Zeoriniensi

IV

1588, iunie 28, Alba-Iulia

MOL, P 1916, Sombory család, 1 csomó, f. 22, original, hârtie, pe verso pecete aplicată.

Scrisoarea de protest a lui George Găman, unchiul după tată al lui Ioan Găman, contra actului de zălogire făcut pentru Barbara Moise, deoarece respectivele posesiuni făceau parte din averea strămoșească

Nos, requisitiore literarum et literalium instrumentorum in sacristia sive conservatorio capituli

ecclesiae Albensis Transilvanie repositarum ac aliarum quarumlibet judiciarum deliberationum legitimorum mandatorum voivodalium executores, etc., damus pro memoria per presentes quod egregius Georgius, filius quondam Andreae Gaman de Kallowa, nostram personaliter veniens in presenciam, per modum protestationis, contradictionis, inhibitionis nobis stare curavit in hunc modum: qualiter prout ipse intellexisset nobilis Joannes Gaman, filius quondam Francisci, filii olim dicti Andrae Gaman, super bonis, juribus porcionibusque suis possessionarum aviticis in Benczencz, in Huniadiensis, ac Kallowa, Vvrcherowa, Ramna, Glomboka, Malfalwa, Apadgia, Obrezia possessionibus vocitatis in Zeoriniensi comitatibus et districtu Karansebes existentes habitis, quandam fassionem nobili domine Barbare Moyses, consorti eiusdem Joannis Gaman fecisset, easdem porciones et jura sua possessionaria, eidem Barbaram Moyses ab alienando in providem eiusdem Georgii Gaman. Itaque cum ipsa prenominata jura possessionaria, ut id Georgius Gaman affirmabat sunt avitica, neque ulla pacto posse et debere abalienari, id Georgius Gaman suo ac nobilem Andreae, Nicolai et Francisci, filiorum suorum, nominibus et personum, huiusmodi venditioni, inscriptioni et abalienationi quovis titulo et colore, iam facta vel infuturum fiendis contradixit, atque tam ipsum Joannem Gaman, quam alios quoslibet ab alienatione prefatam autem Barbaram Moyses ipsi usurpatione, vendicatione, appropriatione prenominatorum jurium possessionarium inhibuit, prohibuit contradicendo et contradixit inhibendo, prohibendone publici et manifeste, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante.

Datum penultima die mensis junii, anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo octavo.

V

1590, iulie 23, Alba Iulia
MOL, P 291, Gámán család, 1 tétel, f. 30, original, hârtie, pe verso pecete aplicată, cu hârtie de protecție

Ioan Găman zălogește Barbarei Moise patru sesii iobăgești populate, două din Obreja și două din Bînținț contra sumei de 78 de florini

Nos, requisitores literarum et literalium instrumentorum in sacristia sive conservatorio capituli ecclesiae Albensis repositarum et

locatorum ac aliarum quarumlibet judiciarum deliberationum et legitimorum mandatorum voivodalium executores, damus pro memoria per presentes quod egregius Joannes Gaman de Kallowa coram nobis personaliter constitutus oneribus et quibuslibet gravaminibus cunctorum fratrum, proximorum et consanguineorum suorum, quos videlicet infrascriptum tangeret et concerneret, tangerere et concernere quovis modo in futurum posset negotium superse assuptis et levatis, matura prius intra se deliberatione prehabita sponte et libere oraculo vivae vocis suae confessus est, pariterque retulit in hunc modum: quomodo superioribus annis egregius quondam Franciscus Gaman, genitor suus, quatuor sessiones iobbagionales, duas siquidem populosas in possessione Obresia in comitatu Zeuriniensi et districtu Caransebesiensi existentes, in quarum altera providi Joannes et Ladislaus Hidegh, in altera relicta providi quondam Janul Pakular personales fecerent residentias, pro florenis viginti octo, alteras autem duas in possessione Benczencz et comitatu Huniadiensis adiacentes, in quarum etiam altera providus David Hwtlo personalem faceret residentiam, in altera autem deserta scilicet providus quondam Fawr Ztan personalem fecisset residentiam, pro florenis quinquaginta a se alienasset atque impignorasset. Quas idem Joannes Gaman de manibus alienis pro se redimere de manibus alienis pro se redimere propriis facultatibus minime valuisset. Verum generosa domina Barbara Moyses, consors sua, ne penitus ab eis abalienarentur, propriis suis sumptis de manibus alienis redemisset. Eisdem igitur quatuor sessiones iobbagionales simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis terris scilicet cultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis ad eandem devenire et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus memoratae dominae Barbarae Moyses ipsiusque heredibus et posteritatibus utrisque sexus universis in et pro septuaginta octo florenis hungaricalibus, quibus scilicet autem easdem quatuor sessiones iobbagionales impignoratae fuerent, damum per ipsam Barbaram Moyses redempter titulo pignoris tempus infra redemptionis earundem dedisset, inscripsisset et impignorasset, prout dedit, inscripsit et impignoravit, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante.

Datum feria quinta proxima post festum Divisionis Apostolorum, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo.

VI

1591, 20 iunie, Alba-Iulia
Transumpt în documentul VII.

Sigismund Bathory poruncește ca Barbara Moise să fie pusă în stăpânirea posesiunii Binținț

Sigismundus Bathory de Somlyo, vaivoda Transilvanie et siculorum comes, etc. Egregiis et nobilibus Moisi et Aroni Lwgassi de Zazwaros, Georgio Zalanczi de Gyalmar, Luce, filius Ambrosio Vyncze, Blasio Georgfy ac Andree Lwkach de Losod et Stephano Zylwasy de Algjogj, salutem cum favorem. Dicitur nobis in persona generose Barbare Moises, relicte egregii quondam Joannis Gaman de Kallowa, qualiter ipsa in dominium totalis et integre portionis possessionariis in possessione Benczencz, in comitatu Huniadiensis existentes habitam, quam dictus quondam Joannis Gaman, posterior dominus et maritus suus, cum aliis quibusdam portionibus suis possessionariis, ex causis et rationibus in literis fassionalibus nobilium requisitorum literarum et literalium instrumentorum capituli ecclesie huius Albensis Transilvanie expressis in et pro certa pecunie summa inscripte ipsamque bono jure concernentes medio vestre legitime introire velet, proinde harum serie comittimus vobis et mandamus firmiter ut acceptis presentibus statim simul vel domino vestrum sub omnibus alias in talibus observare solitis ad faciem dicte possessionis Benczencz consequenterque portionis possessionarie in eadem in dicto comitatu Huniadiensis existentes habite vicinis et commetaneis eiusdem universis inibi legitimum convocatis et presentibus accedentis introducatis prefatam Barbaram Moises in dominium eiusdem portionis possessionarie, statuatisque eandem eidem ipsiusque heredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, simulcum cunctis eiusdem utilitatibus et pertinenciis quibuslibet terris, scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviiis, piscinis, piscaturis, aquarumque decurisbus, molendinis et eorum locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinencium suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis ad eandem porcionem possessionariam de jure spectantes, jure ipsis ex

premissa inscriptione et fassione dicti Joannis Gaman incumbentis ad tempus usque redemptionis possidendam, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocetis eosdem ibidem contra annotatam Barbaram Moyses ad decimus quintum diem, a die contradictionis eorum computando in curiam nostram scilicet in presentiam rationem superinde rediturum efficacem. Et posthec nos seriem huiusmodi introductionis et statutionis, vestre simul cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum qui premissis statutioni intererunt nominibus et cognominibus, terminoque assignato ut fuerit expedient nobis terminum, ad predictum fide vestra mediantes reffere vel rescribere, modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Partibus perlectis, exhibentis, restitutis.

Datum Albe Julie, die vigesima, mensis junii, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo.

VII

1591, 9 iulie, Orăștie
MOL, P 291, Gámán család, 1 tétel, f. 31–33, original, hârtie.

Punerea în posesie a Barbarei Moise în posesiunea Binținț și menționarea împotrivrării lui Thoma Ferla în numele lui George Găman

Illustrissime princeps domine, domini nobis semper gratiosissime

Perpetuorum fidelium servitiorum nostrorum cum favorem celsitudine vestre humillimam oblationem. Vestra noverit celsitudo quod nos literas eiusdem celsitudinis vestre introductorias et statutorias pro parte generose domine Barbara Moises, relictae egregii quondam Joannis Gaman de Kalowa, confectas et emanatas nobisque (...)¹ alios celsitudine vestre homines in iisdem denotatos preceptores sonantes et directas honore et obedientie, quibus decuit recepisse in hec verba: (urmează documentul VI).

Quibus receptis nos huiusmodi mandato vestre celsitudine ut par est obedire et satisfacere volens 24 die, mensis junii, in anno presenti millesimo quingentesimo nonagesimo primo transatto preserit ad facies prescripte possessionis Benczencz vocate in prenotato comitatu Huniadiensis existentes, consequenterque portionis possessionarie quondam Joannis Gaman ibidem habite, vicinis et commetaneis earundem universis signanter vero, prudentis et circumspectis

Clementi Papay, Ieremia Hwzados, juratis civibus oppidi Zazwaros, in eodem oppido commorantes, item providis Andrea Zabados, kenezyo Stephano Zaz in Also Kjnier, Ztojka Tatwl, Roman Derka in Kwchjor, ad predictum oppidum et sedem saxonicalem Zazwaros pertinentis, eiusdem vestre celsitudine, necnon Demetrio Bozos magistri domini Balthasar Bathory de Somlio in dicta Bozos, altero Demetrio Funere, Valentini Boytory, Abrahamo Verze, Petri Dransa, Myhayla Zpynare, Andree Lwkach in Gyalmar, Petro Ztoyoyan et altero Petro Ztoyoyan et altero Petro Boyer, Ludowici Fyat in predicta Benczencz possessionibus hic vocatis commetaneis eiusdem, celsitudine vestre ac prefati magistri domini Balthasar Bathori, necnon egregiorum et nobilium jobagionis in personis prefatorum dominorum suorum terrestres, aliis etiam quam plurimis, inibi legitime convocatis et presentibus accedentis. Dum nos prefata dominam Barbaram Moyses, relictam egregii quondam Joannis Gaman in dominium predictae portionis possessionaris egregii quondam Joannis Gaman de Kalowa in possessione Benczencz juxta inscriptionem dicti Joannis Gaman, alias tres capituli ecclesie Albensis Transsilvanie denotatis pro certa pecunias summa eisdem literis expressis specificata, usque ad tempus redemptione introducere eandemque eidem Barbare Moyses ipsiusque heredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet statuissimus. Extunc mox eodem die hoc est in festo Beati Joannis Baptiste proxime preterito, providus Thoma Ferla in prefata possessione Benczencz residens, jobagio et servitor egregii Georgii Gaman de Kalowa, nomine et in persona dicti domini sui Georgii Gaman de prefata Kalowa, statutioni totales et integre portionis possessionarie quam prefatus quondam Joannis Gaman, in eadem possessione Benczencz in dicto comitatu Huniadiensi existentes habite possidisset contradictionis velamine obviavit. Ita tamen ut quo ad usque predicta Barbara Moyses nomine mariti sui supefati quondam Joannis Gaman gesserit et ad secunda vota se transtulerit, eandem portionem possessionariam dicti mariti sui pacifice teneat et possideat alioqui vero... dominus Georgius Gaman illius portionis possessionarie est legitimus successor, ob quam quidem contradictionem eundem Georgium Gaman medio prefati Thoma Ferla contra annotatum Barbaram Moyses ad decimum quartum diem diei contradictionis ipsis computando in curiam vestre celsitudine eiusdem scilicet in presentiam evocavimus et evocatum pronunciamus, rationem contradictionis

redditurus efficacem, quam nostram in premissis excautionem eidem vestre celsitudine, fide nostra mediante rescripsemus. Eandem celsitudinem vestram quam bene et fideliter valere cupimus.

Datum in predicto oppido Zazwaros, die 9 julii, decimo sexto scilicet die introductionis et statutionis nostre premissae, anno vero prenotato.

Eiusdem celsitudine vestre humillime et fideles Moyses et Aron Lwgassy de dicta Zazwaros.

Pe verso: Benczenci portiorol.

1. Documentul deteriorat.

VIII

1592, 11 iulie, Alba-Iulia
MOL, P 291, Gámán család, 1 rétel, f. 36, original, hârtie, sub text pecete aplicată în ceară roșie, cu hârtie de protecție

Sigismund Bathory hotărăște, la cererea lui George Gáman, ca Barbarei Moise să-i revină în cadrul dotei două părți bani și o parte lucruri vandabile precum și casa și curtea din Calova, aceasta putând face recurs

Sigismundus Bathory de Somlyo, vaivoda Transsilvanie et siculorum comes, etc. Egregiis nobilibus Ladislao Laczugh, Francisco Lazar, Ladislao Peika, alteri Ladislao Bratovan, Volfgango Mattnaky, Michaeli Vaida, omnino de Caransebes, item Ladislao et Petro Pobora de Zavoy ac Joanni Floka de Krivina, salutem et favorem. Exponitur nobis in persona egregii Georgii, filii egregius quondam Andrea Gaman de Kalowa, qualiter temporibus superioribus, egregio quondam Joanne, filio olim Francisci, filii praefati dudum Andreae Gaman de dicta Kalowa exhacluce, absque haeredum utriusque sexus solatio descendentes, universa bona, iuraque et portiones eiusdem possessionari in possessionibus Kalowa predicta, simulcum domo et curia nobilitaria ibidem, item Obresia, Vercherowa, Rawna et Glomboka vocatis, exceptis portionis possessionariis eiusdem quondam Joannis Gaman, in possessionibus Maal et Aepadi nominatis, titulo pignoris apud alios habitis omnino in comitatu Zeoriniensis et districtu Caransebesiensis existentes habitis in et praemanibus nobilis domine Barbare Moyses, primum quondam Michaelis Mattnaky de Morencz, post medium vero eiusdem quondam Joannis Gaman relictam remansissent, que quidem Barbara Moyses iterum ad tertia vota se transferendum nubendoque egregio Petro

Krichyoway de eadem Krichyowa¹, eadem bona et iura possessionaria modo premissa sibi reservasset, eaque etiam ad praesens possideret in preiudicium iuris successorii annotati exponenti manifestuum, unde vellet idem exponens de et super dote et rebus paraphernalibus praefate Barbare Moises de totalibus et integris portionibus possessionariis iuribusque predictis eidem Barbare Moises, iuxta regni consuetudine (...) ² quo ad duas partes paratis et nummeratis pecuniis ad tertiam siquidem partem rerum venalium aestimatione medio vestri plenariam (...) ³ impendere prescriptasque portiones possessionarias, unacum domo et curia nobilitaria ab eadem Barbara Moise ad se recipere, iure admittentis.

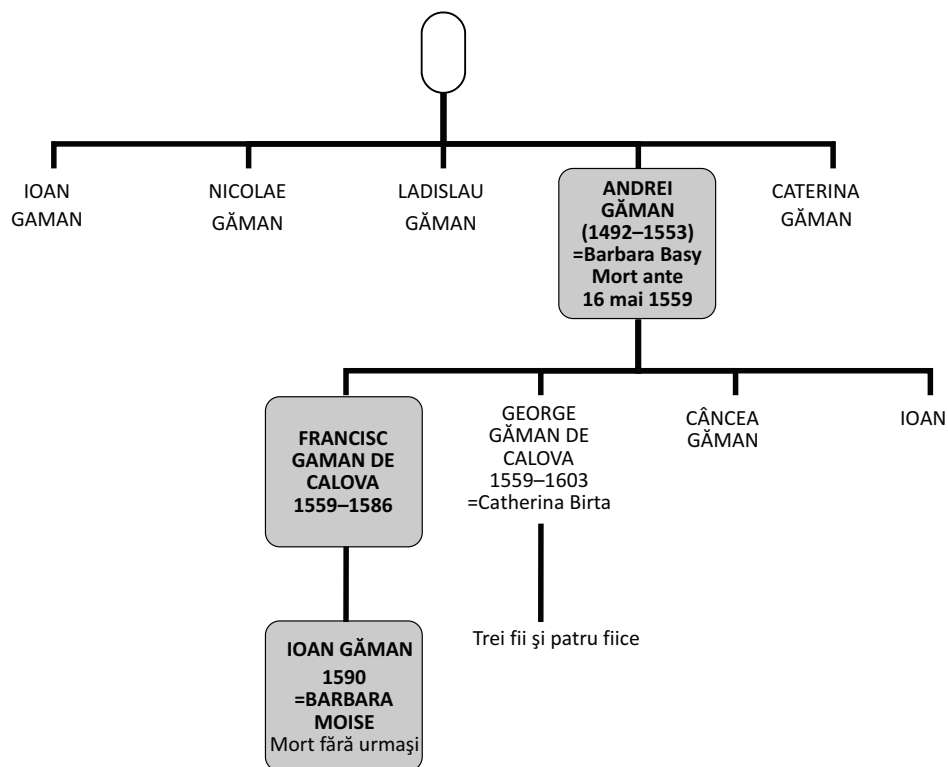
Pro eo vobis harum serie committimus et mandamus firmis et acceptis presentibus statim simul vel duo vestrum sub oneribus alias in talibus observari solitis, erga praefatam Barbaram Moises cum presentibus accedentis quae si personaliter reperiri poterit eandem ibidem personaliter alioquem de domo habitationis, sive solita sua residentia vel bonis et iuribus suis possessionariis, unde videlicet praesens admonitio vestra ad scitum eius commode devenire poterit ammoneatis eandem decatisque et committatis eidem verbo nostro ut ipsa prescriptas dote et res paraphernales sibi de predictis bonis, iuribusque possessionariis in possessionibus ac comitatu Zeoriniensi et districtu Sebesiensi preallegatis existentes habiti, ipsi iuxta regni consuetudinem cedere et provenire debentis, a praefato exponentium levare easdemque portiones possessionariis, eidem exponencium remittere debeat et teneatur quae, si fecerit bene quidem alioquem prohibeatis eandem Barbaram Moises, ab ulteriori detentione dominio, usu et fructus ac utilitatis eorundem donorum iuriumque possessionarii perceptione et percipifactione. Et nihilominus evocetis eandem de iisdem bonis dotaliciis in presenciam egregiorum nobilium

castellanorum et iudlium dicti districtus Caransebes ad primam sedem eorum iudiciariam primitus post huiusmodi evocationem celebrandum, rationem superinde redditurus efficacem; certificantes eandem ibidem quod sive ipsa termino in praescripto coram praefatis castellanis et iudlium predicti districtus Caransebes compareat, sive non iidem tamen ad partis comparentis instantiam id facient in premissis quod iuris erit ordo committendis praeterea annotatis castellanis et iudlium praenotati districtus Caransebes, ut ipsi tamen praemissam, in prima statim sede eorundem iudiciaria, primitus post huiusmodi evocationem celebrantis absque omni dilatione cunctisque finalis exceptionibus posthabitis in eorum presentiam assumere eandemque secundum deum et eius iusticiam renidere discutenter et adiudicenter (...) ⁴ vero quo partim aliqua huiusmodi eorum iudicio contenta esset ut erit, extunc eandem tamen cum tota sua serie et processibus exinde qualitercunque subsequutis maturioris examinis et revisionis gratia in presentiam egregii Georgii Palaticz de Illadia, bani illius districtus, deinde vero in curiam nostram, nostram in presentiam transmittere, modis omnibus debeant atque teneantur. Et tandem vos seriem huiusmodi ammonitionis, evocationis et certificationis vestre, uti fuerit per nos expedita, praefatis castellanis et iudlium, annotati districtus Caransebes, fide vestra mediante, rescribere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis.

Datum Alba Julia, die undecima julii, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo.

1. Suprascris, de aceeași mână.
2. Parte deteriorată. Probabil *antiquo*.
3. Parte deteriorată.
4. Parte deteriorată.

Genealogia parțială a familiei Găman³⁷

Generațiile familiei Moise în secolul al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea

- I FRANCISC
GEORGE
- II MIHAI
PETRU
GEORGE+ADVIGA
- III NICOLAE
PETRU
GEORGE +CATALINA ȘIȘMAN
BARBARA
- IV MIHAI
ELENA
ADVIGA
- V FRANCISC
ECATERINA, soția lui Wolfgang Kamuthi

³⁷ Mulțumesc d-lui Dragoș-Lucian Țigău pentru amabilitatea de a-mi furniza această genealogie, din care am preluat partea care prezenta interes pentru subiectul propus.